

Kadim Buğdaylar - Limets

Автор(и): Растителна защита
Дата: 24.11.2014 Брой: 11/2014

Son 10-15 yıl içinde, Bulgaristan tarımında meydana gelen ciddi değişikliklerle bağlantılı olarak, ülkenin çeşitli bölgelerinden bir dizi özel arazi sahibi ve çiftçi arasında kadim bir tahıl ürünü olan siyez buğdayına olan ilgi artmıştır. Uzmanlaşmış tarım yayınlarının yanı sıra, Bulgar radyo ve televizyon programlarında da tartışılmış ve sıklıkla siyez artık Bulgaristan'da neden yetiştirilmediği sorusu gündeme getirilmiştir.

2002 yılında, Bulgaristan için oldukça ciddi bir pilot yatırım projesi geliştirildi – ABD ve AB pazarlarında garantili alım ile kadim Farro çeşidinden ekolojik temiz buğday yetiştirmek için Bulfaro. Proje, Bulgaristan'ın Ruse şehrinden "Nord Shipping" Ltd., Amerika Birleşik Devletleri, Kaliforniya'dan Amerikan Bulgaristan Yatırım Programı ve İtalya, Roma'daki Tahıl Bitkileri Enstitüsü tarafından ortaklaşa sunuldu. Ancak, bizce bilinmeyen nedenlerden dolayı bu mükemmel proje hayata geçirilemedi.

Rus bilim insanı K. A. Flaksberger'in 1929 tarihli, 1935'te genişletilmiş sınıflandırmasına göre, aşağıdaki siyez türleri mevcuttur: yabani siyez (tek taneli) – *Triticum aegilopoides* Bal. (Link.) = *Tr. spontaneum* Flaksb., yabani

emmer (iki taneli) - *Tr. dicocoides* Korn., kültüre alınmış siyez (tek taneli) – *Tr. monococcum* L., kültüre alınmış emmer (iki taneli) – *Tr. dicoccum* Schubl. (Schränk).

Batı Avrupa'da, hekzaploid buğday olan kavuzlu buğday – *Tr. spelta* L. da siyez grubuna dahil edilir.

Siyez (*Tr. monococcum* L.). Bu siyezin başakları küçük ile orta boyuttadır. Başak kırılğan bir eksene sahiptir ve olgunlaşınca başakçıklara ayrılır. Genellikle her başakçık bir tane içerir.

Siyez, neredeyse hiç yatmayan küçük bir bitkidir. Sıcağa fazla ihtiyaç duymayan ve yüksek kuraklık direncine sahip formlar yaygındır. Mantar hastalıklarına karşı yüksek direnci ile ayırt edilir, bu nedenle dünyaca ünlü Rus genetikçi Nikolay Vavilov, *Tr. monococcum*'u karmaşık bağıışıklığın biriktiricisi olarak tanımlamıştır.

Düşük verimliliği, zor harmanlanması ve kırılğan başağı nedeniyle üretim için ilgi çekici değildir.

"Sadovo" Tohumculuk İşletmesinde siyez üzerinde yapılan testlerden bazı sonuçlar burada sunulacaktır. İlk yıl, ekim sonu Ekim ayında iki yönde çapraz olarak, 20 -25 kg/dekar tohumluk oranı ile yapıldı. Tohumlar ilaçlanmadı. Gübreleme veya herbisit, fungusit ve insektisit ile ilaçlama uygulanmadı. 40 dekada çok sağlıklı bir ürün yetiştirildi ve ortalama 217 kg/dekar verim elde edildi.

2012 yılında, "Sadovo" Tohumculuk İşletmesindeki demonstrasyon denemelerinde aşağıdaki verimlere ulaşıldı: Dobrich bölgesi, Paskalevo köyü – 100 kg/dekar, Veliko Tarnovo bölgesi, Ovcha Mogila köyü – 108 kg/dekar, Yambol bölgesi, Okop köyü – 123 kg/dekar, Elhovo bölgesi, Dobrich köyü – 300 kg/dekar, Plovdiv bölgesi, Ceretelevo köyü - 277 kg/dekar ve Targovishte bölgesi, Opaka kasabası – 390 kg/dekar. 6 denemenin ortalama verimi 216.3 kg/dekardır.

Tane aşağıdaki göstergelerle karakterize edilir: bin tane ağırlığı - 31.86 ila 32.52 g, hektolitre ağırlığı – 45.6 ila 59.8 kg ve yaş gluten içeriği - %16.0.

Başka bir serideki üç denemede ise şu sonuçlar kaydedildi: "Sadovo" Tohumculuk İşletmesi - 200 kg/dekar, Kazanlak bölgesi, Kăncevo köyü – 118 kg/dekar ve en düşük verim Panicherevo köyünde elde edildi - 54 kg/dekar. Bu üç denemenin ortalama verimi 124 kg/dekardır.

Emmer (*Tr. dicoccum* Schränk), genetikçiler ve ıslahçılar tarafından geniş polimorfizmi, yüksek canlılık ve bağıışıklığı, ve özellikle yetiştirme koşullarına karşı seçici olmaması nedeniyle büyük ilgi gösterilen bir türdür. İyi erkencilik ile karakterize edilir. Hatta ultra erkenci örnekler tespit edilmiştir. Önemli bir özellik hastalık direncidir - pas ve külleme. Böylece, Hint çeşidi Khapli, sap pasına karşı bağıışıklık kaynağıdır. Emmer, rastık hastalığına karşı yüksek direnci ile ayırt edilir. Buğday sap arısı tarafından saldırıya uğramaz. Ayrıca, tanede %23.9'a varan yüksek protein içeriğine sahiptir ve bazı örnekler aynı zamanda yüksek kuraklık direncine de sahiptir.

Bu siyezin başakları sıktır, yandan görünüşü önden görünüşünden daha geniştir. Başakçık genellikle iki tane içerir. Gıda ve yem için kullanılır. Yoğunluk açısından başak, makarnalık buğdaya yakındır, ancak çok daha

dardır. Değerli nitelikleri nedeniyle emmer, buğday ıslahı için kesin bir ilgi alanıdır. Dünyada bu türün bir dizi çeşidi vardır, Vernal ve Khapli çeşitleri özellikle ilgi çekicidir.

Emmer grubundan en ünlü çeşit Farro'dur – firavundan, çünkü eski zamanlarda firavunların bu buğdayı yediğine ve Roma İmparatorluğu döneminde Roma askerlerinin temel gıdası olduğuna inanılır. Bu buğdayın karakteristiği, yarı ilkel, yarı yabani bir tür olarak yetiştirilmesidir, bu da onu her türlü hastalık ve zararlıya, kuraklığa, soğuğa, yağmura vb. karşı son derece dayanıklı kılar. Doğa bu türü hayatta kalmak için mükemmelleştirmiştir. Dayanıklılığı nedeniyle herbisit ile muamele gerekli değildir. Farro'nun kök sistemi, yaygın buğdayınkinden çok daha güçlüdür. Bu sayede Farro, topraktan çok daha fazla besin ve nem emer ve gübreleme gerektirmez. Dayanıklılığı ve canlılığı sayesinde Farro, seçici olmayan arazilerde – özellikle verimli olmayan topraklarda ve 1200 – 1400 m rakımlı yarı dağlık bölgelerde gelişebilir.

Farro'nun hastalık direnci nedeniyle yıllık ürün rotasyonu gerekli değildir; genellikle şu şema uygulanır: üç yıl Farro, bir yıl başka bir ürün ve tekrar üç yıl Farro. Farro buğdayı özellikle İtalya'da popülerdir ve geleneksel İtalyan mutfağında çorba hazırlamak, protein açısından zengin lapa yapmak, Corn flakes ve diğerleri üretimi için son derece geniş uygulama alanı bulur. Tane, pirinç ve diğer pişmiş tahıllara iyi bir alternatiftir. Yüksek protein içeriği nedeniyle özellikle çocukların Tahıl gıdaları için uygundur.